

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК НАПРАВЛЕННЯ ЗАПИТУ ПРО МІЖНАРОДНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ

Кулик М.Й., доцент кафедри досудового розслідування ННІ № 1 НАВС, кандидат юридичних наук.

Бондаренко Є.В., директор ННІ № 1 НАВС, кандидат юридичних наук.

У разі необхідності у ході кримінального провадження в правовій допомозі іноземної держави суд, прокурор або слідчий за погодженням з прокурором надсилає до уповноваженого (центрального) органу України запит про міжнародну правову допомогу.

Запит може бути складений у формі доручення та повинен містити такі відомості:

1) назву органу, який звертається за допомогою, та компетентного органу запитуваної сторони;

2) посилання на відповідний міжнародний договір або на дотримання засади взаємності;

3) найменування кримінального провадження, щодо якого запитується міжнародна правова допомога;

4) стислий опис кримінального правопорушення, що є предметом кримінального провадження, та його правову кваліфікацію (крім запиту про вручення особі документів або викликів до суду);

5) відомості про повідомлену підозру, обвинувачення з викладенням повного тексту відповідних статей Кримінального кодексу України (крім запиту про вручення особі документів або викликів до суду);

6) відомості про відповідну особу, зокрема її ім'я та прізвище, процесуальний статус, місце проживання або перебування, громадянство, інші відомості, які можуть сприяти виконанню запиту, а також зв'язок цієї особи із предметом кримінального провадження;

7) чіткий перелік запитуваних процесуальних дій та обґрунтування їхнього зв'язку із предметом кримінального провадження;

8) відомості про осіб, присутність яких вважається необхідною під час виконання процесуальних дій, і обґрунтування цієї необхідності (крім запиту про вручення особі документів або викликів до суду);

9) інші відомості, які можуть сприяти виконанню запиту або передбачені міжнародним договором чи вимогою компетентного органу запитуваної сторони.

До запиту додається:

1. До запиту про допит особи як свідка, потерпілого, експерта, підозрюваного або обвинуваченого додається належним чином засвідчений витяг відповідних статей КПК України з метою роз'яснення особі її процесуальних прав і обов'язків.

2. Також додається перелік питань, які слід поставити свідку, потерпілому, експерту, підозрюваному або обвинуваченому, або відомості, які необхідно отримати від особи.

3. До запиту про проведення обшуку, огляду місця події, вилучення, арешту чи конфіскації майна або інших процесуальних дій, дозвіл на проведення яких надається судом згідно з КПК України, додається інформація про докази, які обґрунтовують потребу у відповідних заходах. Якщо при зверненні за допомогою в іноземній державі необхідно виконати процесуальну дію, для проведення якої в Україні потрібен дозвіл прокурора або суду, така процесуальна дія може запитуватися лише після надання відповідного дозволу прокурором або судом у порядку, встановленому КПК України. Засвідчена копія такого дозволу долучається до матеріалів запиту.

Відповідний центральний орган України (Генеральна прокуратура України, Національне антикорупційне бюро України чи Міністерство юстиції України) розглядає запит на предмет обґрунтованості і відповідності вимогам законів та міжнародних договорів України. У разі прийняття рішення про направлення запиту уповноважений (центральний) орган України протягом десяти днів надсилає запит уповноваженому (центральному) органу запитуваної сторони безпосередньо або дипломатичним шляхом. У разі відмови у направленні запиту всі матеріали протягом десяти днів повертаються

відповідному органу України з викладом недоліків, які потрібно усунути, або з поясненням причин неможливості направлення запиту.

Отримавши запит про міжнародну правову допомогу від запитуючої сторони, уповноважений (центральный) орган України розглядає його на предмет обґрунтованості і відповідності вимогам законів або міжнародних договорів України та приймає рішення щодо:

1) доручення його виконання органу досудового розслідування, прокуратури або суду з одночасним вжиттям заходів щодо забезпечення умов конфіденційності;

2) можливості виконання запиту із застосуванням законодавства іноземної держави;

3) відкладення виконання, якщо це може перешкоджати кримінальному провадженню на території України, або погоджує з компетентним органом іноземної держави можливість виконання запиту на певних умовах;

4) відмови у виконанні запиту з підстав, передбачених КПК України;

5) можливості виконання запиту, якщо витрати на таке виконання явно перевищуватимуть завдану кримінальним правопорушенням шкоду або явно не відповідатимуть тяжкості кримінального правопорушення (якщо це не суперечить міжнародному договору України);

6) вчинення інших дій, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Виключно центральним органом України – Генеральною прокуратурою України чи Міністерством юстиції України – приймається рішення за запитом (дорученням) про міжнародну правову допомогу щодо:

1) присутності представника компетентного органу іноземної держави під час надання міжнародної правової допомоги. Якщо запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, що передбачає присутність представника, його копію невідкладно надсилають до уповноваженого (центрального) органу для вирішення в цій частині;

2) надання компетентним органам іноземної держави гарантій щодо умов виконання запиту (доручення) та отримання таких гарантій від інших держав;

3) тимчасової передачі особи, яка відбуває покарання, для участі у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях.

Запитуючій стороні може бути відмовлено у задоволенні запиту про правову допомогу у випадках, передбачених міжнародним договором України. За відсутності міжнародного договору України у виконанні запиту повинно бути відмовлено, якщо:

1) виконання запиту суперечитиме конституційним засадам чи може завдати шкоди суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим інтересам України;

2) запит стосується правопорушення, за яке в Україні стосовно тієї самої особи судом прийнято рішення, яке набрало законної сили;

3) запитуюча сторона не забезпечує взаємності у цій сфері;

4) запит стосується діяння, яке не є кримінальним правопорушенням за законом України про кримінальну відповідальність;

5) є достатні підстави вважати, що запит спрямований на переслідування, засудження або покарання особи за ознаками її раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;

б) запит стосується кримінального правопорушення, яке є предметом досудового розслідування або судового розгляду в Україні.

У разі відмови у задоволенні запиту уповноважений (центральний) орган України повідомляє запитуючій стороні причини відмови, а також підстави, за яких запит може бути розглянутий повторно, і повертає запит.

Якщо є підстави для відмови у задоволенні запиту або для його відкладення, уповноважений (центральний) орган України може узгодити із запитуючою стороною порядок виконання запиту за певних обмежень. Якщо запитуюча сторона погоджується з визначеними

умовами, запит задовольняється після виконання запитуючою стороною цих умов.

Надання правової допомоги може бути повністю або частково відкладене, якщо виконання доручення перешкоджатиме досудовому розслідуванню або судовому розгляду, що триває в Україні.

У разі прийняття рішення про задоволення запиту уповноважений (центральный) орган України надсилає запит компетентному органу України для виконання. У межах повноважень Генеральна прокуратура України має право надавати вказівки щодо забезпечення належного, повного та своєчасного виконання такого запиту. Зазначені вказівки є обов'язковими до виконання відповідним компетентним органом України.

Запит компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу виконується упродовж одного місяця з дати його надходження до безпосереднього виконавця. За необхідності виконання складних та великих за обсягами процесуальних дій, у тому числі таких, що потребують погодження прокурора або можуть бути проведені лише на підставі ухвали слідчого судді, строк виконання може бути продовжений центральним органом України або органом, уповноваженим здійснювати зносини з компетентними органами іноземної держави.

Якщо для виконання запиту компетентного органу іноземної держави необхідно провести процесуальну дію, виконання якої в Україні можливе лише з дозволу прокурора або суду, така дія здійснюється лише за умови отримання відповідного дозволу в порядку, передбаченому КПК України, навіть якщо законодавство запитуючої сторони цього не передбачає.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg> (вступив в дію з 20 листопада 2012 року). – Ст. 541.

2. Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 року, Додатковий протокол 1975 року та другий додатковий протокол 1978 року до Конвенції [Текст] // Відом. Верх. Ради України. – 1998. – № 23. – Ст. 129.

3. Європейська конвенція про передачу засуджених осіб від 21.03.1983 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_025.

4. Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах від 15 травня 1972 року [Текст] // Відом. Верх. Ради України. – 1995. – № 31. – Ст. 250.

5. Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України : Постанова Кабінету Міністрів України № 1104 від 19 листопада 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1104-2012-%D0%BF>.

6. Про організацію роботи органів прокуратури України у галузі міжнародного співробітництва : Наказ Генерального прокурора України № 223 від 18 вересня 2015 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102.

7. Міжнародний розшук та видача особи, яка вчинила кримінальне правопорушення: навчальний посібник / І.В. Басиста, В.І. Галаган, О.М. Калачова, Л.В. Максимів. – К., 2016 – с. – 269.